

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

De voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

**Onderzoek en
Wetenschapsbeleid**
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
58871549
Bijlagen

Datum 18 december 2025
Betreft Uitvoering moties Heite over pluriformiteit in de wetenschap en
nevenwerkzaamheden van hoogleraren

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de uitvoering van twee door de Tweede Kamer aangenomen moties conform mijn toezegging aan de Tweede Kamer. Deze brief wordt eveneens naar de Tweede Kamer gestuurd.

De Tweede Kamer heeft mij in de motie van het lid Heite verzocht om in overleg met NWO en UNL te gaan om de zorgen over het gebrek aan pluriformiteit en ruimte voor open debat in de wetenschap te inventariseren en te staven, en daarbij ook onafhankelijke onderzoekers en maatschappelijke organisaties te betrekken.¹ Ik ben hierover met UNL en NWO in gesprek geweest. Beiden horen ook signalen over een gebrek aan pluriformiteit, maar zijn van mening dat er voldoende waarborgen in het systeem zijn om de pluriformiteit te bewaken.

Zo heeft NWO financieringsinstrumenten voor ongebonden onderzoek die nadrukkelijk vrij zijn van thematische randvoorwaarden, en waarin de wetenschappelijke kwaliteit, en niet het onderwerp, doorslaggevend is. Daarnaast verwijst UNL naar verschillende, belangrijke instrumenten die de normen en standaarden van de Nederlandse wetenschap versterken². Voorbeelden hiervan zijn onder andere de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit en het Strategy Evaluation Protocol (SEP). In het SEP is onder andere aandacht voor de academische cultuur, in termen van openheid, veiligheid, en inclusiviteit en in termen van wetenschappelijke integriteit.

Ik zie de voorgenoemde waarborgen in het systeem om de pluriformiteit in de wetenschap te waarborgen. Tegelijkertijd neem ik, samen met UNL en NWO, de zorgen hierover serieus. Daarom zal ik de in de motie verzochte inventarisatie en het staven daarvan uitbesteden aan een onafhankelijke partij. Conform de motie worden hier maatschappelijke organisaties en onafhankelijke onderzoekers bij

¹ Kamerstukken II, vergaderjaar 2025-2026, 31 288 nr. 1219.

² Deze instrumenten worden beschreven in het naslagwerk: *Wetenschap met Waarden; kwaliteitszorg rondom universitair onderzoek* (UNL, 2025)

betrokken. Vanwege de taakstelling op het ambtenarenapparaat binnen mijn ministerie kan ik hier pas in het najaar van 2026 mee aan de slag gaan. Mochten de uitkomsten van het komende onderzoek daartoe aanleiding geven, dan wordt gezien of dit onderzoek een terugkerend karakter krijgt om de vinger aan de pols te houden. In dat geval verdient het aanbeveling om dit onderzoek aan te laten sluiten bij het onderzoek over academische vrijheid dat in 2028 plaatsvindt en een vervolgstudie is naar aanleiding van een eerder onderzoek over zelfcensuur³ in 2023. Integratie ligt in dit verband voor de hand, omdat de thema's (pluriformiteit en academische vrijheid) zijn gerelateerd.

Daarnaast heeft de Tweede Kamer in de voorgenoemde motie verzocht om, indien de zorgen op basis van de inventarisatie worden bevestigd, binnen bestaande financieringsinstrumenten structurele ruimte te creëren voor onderzoek dat de consensus bevraagt. Logischerwijs kan ik daar nader op ingaan nadat de zorgen zijn onderzocht.

De Tweede Kamer heeft mij in een andere motie van het lid Heite verzocht om met de universiteiten afspraken te maken die waarborgen dat voor alle hoogleraren volledige, kloppende en vindbare informatie over commerciële nevenwerkzaamheden beschikbaar is in de registratie nevenfuncties en deze registratie voortaan actueel te houden.⁴ Uiteraard moet het register nevenwerkzaamheden volledig, kloppend, vindbaar en actueel zijn. Universiteiten van Nederland (UNL) sluit zich hier ook bij aan en daarom neemt UNL nu concreet de volgende stappen.

Ten eerste zal UNL de noodzaak van een actuele registratie van nevenfuncties agenderen en bespreken bij haar eerstvolgende, jaarlijkse evaluatiemoment met de universitaire dossierhouders die de opdracht hebben om dit bestand en de publieke gegevens actueel te houden. Dit evaluatiemoment wordt verwacht aan het begin van 2026. Ten tweede zal UNL deze noodzaak ook bespreken met de HR-directeuren van de universiteiten. Het is daarbij belangrijk om te benoemen dat het de verantwoordelijkheid van hoogleraren is om transparant te communiceren over hun nevenfuncties. De *Sectorale regeling nevenwerkzaamheden Nederlandse universiteiten 2024* geeft aan dat hoogleraren (1) transparant moeten zijn over hun nevenfuncties en (2) hun betaalde nevenfuncties en daarnaast ook onbetaalde nevenfuncties waarbij mogelijk sprake is van belangenverstrengeling moeten melden bij hun universiteit.⁵ Bij (vermeende) schendingen van wetenschappelijke integriteit, zoals het niet benoemen van nevenfuncties, is het aan de instellingen (werkgever) om de wetenschapper (werknemer) hierop aan te spreken op basis van artikel 1.14 van de cao Nederlandse Universiteiten en indien nodig passende maatregelen te nemen.

Tot slot verwacht ik in de eerste helft van 2026 de vernieuwde Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit (NGWI). Mijn voorganger heeft de schrijfcommissie verzocht bij de herziening in het bijzonder aandacht te besteden

³ Onderzoek naar academische zelfcensuur in hoger onderwijs en wetenschap (Technopolis, 2023)

⁴ Kamerstukken II, vergaderjaar 2025-2026, 31 288 nr. 1220.

aan de principes transparantie en onafhankelijkheid en het register nevenfuncties in de vernieuwde NGWI te vermelden. Op basis van de internetconsultatie heb ik geconstateerd dat de schrijfcommissie het voornemen heeft om in de vernieuwde NGWI aandacht te besteden aan deze principes en de registratie van nevenfuncties van hoogleraren

Onze referentie
58871549

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gouke Moes

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

**Onderzoek en
Wetenschapsbeleid**

Datum
24 oktober 2025

Referentie
58871041

Bijlagen
1

nota

Uitvoering moties Heite over pluriformiteit in de
wetenschap en nevenwerkzaamheden van hoogleraren

Aanleiding

Door de Tweede Kamer zijn de volgende twee moties aangenomen:

- motie van lid Heite over de zorgen over het gebrek aan pluriformiteit in de wetenschap.
- motie van lid Heite c.s. over waarborgen dat voor alle hoogleraren volledige, kloppende en vindbare informatie over commerciële nevenwerkzaamheden beschikbaar is in de registratie nevenfuncties en deze registratie voortaan actueel te houden.

In deze brief informeert u de Tweede Kamer over de uitvoering van deze twee moties. Tevens heeft u toegezegd de Eerste Kamer een afschrift te sturen van deze brief.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd beide brieven te ondertekenen.

Kernpunten

Motie over de zorgen over het gebrek aan pluriformiteit

- OWB is in gesprek geweest met NWO en UNL over de motie. Beiden horen ook signalen over een gebrek aan pluriformiteit, maar zijn van mening dat er voldoende waarborgen in het systeem zijn om de pluriformiteit te bewaken. Zo heeft NWO financieringsinstrumenten voor ongebonden onderzoek die nadrukkelijk vrij zijn van thematische randvoorwaarden, en waarin de wetenschappelijke kwaliteit, en niet het onderwerp, doorslaggevend is. Daarnaast verwijst UNL naar verschillende, belangrijke instrumenten die de normen en standaarden van de Nederlandse wetenschap versterken¹. Voorbeelden hiervan zijn onder andere de Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit en het Strategy Evaluation Protocol (SEP). In het SEP is onder andere aandacht voor de academische cultuur, in termen van openheid, veiligheid, en inclusiviteit en in termen van wetenschappelijke integriteit.
- U onderkent de voorgenoemde waarborgen. Tegelijkertijd neemt u de zorgen hierover serieus.

¹ Deze instrumenten worden beschreven in het naslagwerk: *Wetenschap met Waarden; kwaliteitszorg rondom universitair onderzoek* (UNL, 2025)

- Daarom gaat u de in de motie verzochte inventarisatie en het staven daarvan uitbesteden aan een onafhankelijke partij.
- Conform de motie worden hier maatschappelijke organisaties en onafhankelijke onderzoekers bij betrokken.
- De verwachting is dat het onafhankelijke onderzoek in het najaar van 2026 wordt gestart vanwege capaciteitsgebrek bij de directie. De voorbereiding van een onafhankelijk onderzoek kost namelijk veel tijd, het gaat hierbij om het opzetten van een plan van aanpak en de voorbereidingen en de uitvoering van de aanbesteding van het onderzoek. OWB heeft als gevolg van de APK-taakstelling in Q1 2026 hiervoor onvoldoende capaciteit (het team dat dit oppakt is sinds december 2 fte kleiner geworden). Wanneer we dit in Q2 2026 oppakken, dan kan in Q3 2026 (najaar) de uitvoering van de opdracht beginnen. Vanzelfsprekend kunt u richting geven aan dit onderzoek; wij betrekken u bij de formulering van de onderzoeksvragen.
- Mocht vervolgens uit het onderzoek blijken dat de zorgen op basis van de inventarisatie worden bevestigd, dan kan een optie zijn om er een terugkerend onderzoek van te maken. Dit onderzoek kan dan aansluiten bij het onderzoek over academische vrijheid in 2028.

Motie over registratie nevenfuncties hoogleraren

- Vanzelfsprekend dient het register nevenwerkzaamheden volledig, kloppend, vindbaar en actueel te zijn. Ook UNL is het daarmee eens.
- UNL neemt nu concrete stappen naar aanleiding van de motie. UNL agendeert dit onderwerp tijdens het jaarlijkse evaluatiemoment van het register, dat begin 2026 plaatsvindt, en bespreekt dit tevens met de HR-directeuren.
- Hoogleraren zijn zelf verantwoordelijk voor het transparant communiceren over hun nevenfuncties zoals vastgelegd in de *Sectorale regeling nevenwerkzaamheden Nederlandse universiteiten*.
- Bij (vermeende) schendingen van wetenschappelijke integriteit, zoals het niet benoemen van nevenfuncties, is het aan de instellingen (werkgever) om de wetenschapper (werknemer) hierop aan te spreken op basis van artikel 1.14 van de cao Nederlandse Universiteiten. De NGWI biedt voor deze (vermeende) schendingen een toetsingskader waarmee deze beoordeeld kunnen worden, en indien nodig, kunnen er maatregelen genomen worden. Dit varieert van een waarschuwing, een berisping tot of ontslag.
- In de eerste helft van 2026 is er een vernieuwde Nederlandse Gedragscode Wetenschappelijke Integriteit (NGWI). Uw ambtsvoorganger heeft in reactie op de evaluatie van de NGWI aan de schrijfcommissie verzocht om in het bijzonder aandacht te besteden aan de normen over onafhankelijkheid en transparantie en om het register nevenfuncties in de nieuwe NGWI te noemen (dit laatste werd ook door de evaluatiecommissie geadviseerd).

Datum
24 oktober 2025

- Er heeft een internetconsultatie van de vernieuwde NGWI plaatsgevonden. Op basis hiervan blijkt dat het voornemen bestaat om in de vernieuwde NGWI aandacht te besteden aan de principes van onafhankelijkheid, transparantie en de registratie van nevenfuncties.

Toelichting

n.v.t.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

n.v.t.